

До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 58.053.024
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(46027, м. Тернопіль вул. Максима Кривоноса, 2)

РЕЦЕНЗІЯ

*доктора філологічних наук, професора, завідувача
кафедри романо-германської філології Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*

Косович Ольги Василівни

на дисертаційну роботу

Хомик Анни Юріївни

на тему

«Формування стратегічної компетентності

*в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх
фахівців з інформаційних технологій»,*

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми дослідження. Наше сьогодення відзначено стрімким розвитком технологій, а, відтак, особливої актуальності набуває проблема вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій, адже специфіка професійно орієнтованого спілкування цих фахівців передбачає комунікацію з колегами і клієнтами з усього світу. У майбутніх фахівців з інформаційних технологій повинні бути сформовані знання, навички й уміння, які дозволять їм спілкуватися в глобальному масштабі, використовуючи англійську як мову глобального спілкування й засіб професійної взаємодії. Професійний успіх фахівця з інформаційних технологій знаходиться у прямій залежності від рівня сформованості його стратегічної

компетентності. Отож, стратегічна компетентність в професійно орієнтованому англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій повинна бути сформованою на належному рівні, адже стратегічна компетентність є саме тією компетентністю, яка забезпечить досягнення комунікативних цілей і, таким чином, ефективне виконання професійних ролей та функцій.

Результати аналізу джерел з проблеми дослідження доводять, що на сьогоднішній день розглянуті окремі аспекти стратегічної компетентності та її розвитку, проте відсутнє комплексне дослідження формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Зважаючи на все зазначене, тема дисертаційного дослідження Хомик Анни Юріївни «Формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій» є беззаперечно актуальною, а її реалізація дала змогу сформувавши цілісне уявлення про формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Наукова новизна результатів проведеного дослідження та їх наукова обґрунтованість. Наукові положення, що містяться в дисертаційному дослідженні, є аргументованими, ґрунтуються на сучасних студіях провідних українських та зарубіжних вчених щодо сутності й структури стратегічної компетентності як складової іншомовної комунікативної компетентності. Оцінюючи найважливіші здобутки роботи, варто вказати на результати, що мають вагому наукову новизну.

Дисертація містить такі елементи наукової новизни:

– розроблено методику формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, яка реалізується впродовж трьох етапів

(ознайомлення, автоматизації, продукування) із застосуванням підсистеми вправ, що передбачає використання рольових ігор та презентацій;

– сконструйовано і спроектовано на процес іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій лінгводидактичну модель формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні, компонентами якої є цільово-методологічний, змістово-організаційний та результативний компоненти;

– уточнено сутність і структуру стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, зміст формування у цих фахівців стратегічної компетентності;

– удосконалено критерії відбору навчального матеріалу.

Достовірність одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукової літератури (229 найменувань, із них 79 – англійською мовою). Цінність роботи полягає у розробці методики формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій й експериментальній перевірці її ефективності. Зважаючи на це можна констатувати, що достовірність отриманих висновків та обґрунтованість запропонованих рекомендацій визначається правильно обраними методологічними підходами, достатнім використанням наукового та емпіричного матеріалу. Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

Практичне значення дослідження. Репрезентовані в роботі теоретичні положення, методологічний інструментарій та фактологічна база можуть стати основою для подальшого ґрунтового вивчення методики формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Одержані результати сприятимуть здійсненню відбору навчального матеріалу, розробці

комплексів вправ, укладанні методичних рекомендацій щодо формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 229 найменувань (із них 79 – іноземними мовами) і 9 додатків. Повний обсяг дисертації – 275 сторінок, основний зміст викладено на 193 сторінках. У дисертації подано 6 таблиць, 4 рисунки.

Дисертація написана державною мовою та оформлена у вигляді рукопису. Її оформлення відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України №40 від 12.01.20017 року.

У *вступі* викладено актуальність теми роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами; визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження. Науковий апарат дослідження визначено точно, відповідно до теми дисертаційної роботи із врахуванням результатів досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців та реальних потреб професійної діяльності.

У даній структурній частині окреслено теоретико-методологічну основу роботи, наукову новизну, практичне значення дослідження, подано інформацію про апробацію результатів дослідження, його структуру та обсяг.

У *першому розділі* дослідження проаналізовано стан розробленості проблеми, її джерельну базу і теоретико-методологічні засади вивчення формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Здійснено аналіз поняття і структури стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, а також обґрунтовані методичні передумови формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Розкрито поняття і структуру стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні

майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Потрактовано професійно орієнтоване усне англomовне спілкування фахівців з інформаційних технологій як процес, який полягає у створенні й обміні усними повідомленнями професійно орієнтованого змісту англійською мовою. Встановлено, що група навчальних стратегій оволодіння майбутніми фахівцями з інформаційних технологій стратегічною компетентністю в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні представлена метакогнітивними стратегіями регулювання процесу навчання та когнітивними стратегіями забезпечення результативності процесу навчання й виконання конкретних завдань.

У *другому розділі* здійснено аналіз змісту формування стратегічної компетентності в усному професійно орієнтованому спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, виокремлено його компоненти (предметний і процесуальний), визначено ключові характеристики усного професійного дискурсу ІТ-фахівців (вживання особливої лексики, домінування певних граматичних структур, вживання еліптичних речень, використання ніків, емоційна забарвленість, діалогічність, неоднорідність типів дискурсів, які використовуються у процесі усного професійно орієнтованого спілкування, домінування інструментального типу дискурсу, реалізація комунікативних стратегій і стратегій вживання мови), здійснено аналіз цільової ситуації, навчальних потреб та інтересів майбутніх ІТ-фахівців. Обґрунтовано етапи (ознайомлення, автоматизації, продукування) і представлено підсистему вправ для формування стратегічної компетентності в усному професійно орієнтованому спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, яку складають п'ять груп вправ. Сконструйовано лінгводидактичну модель формування стратегічної компетентності в усному професійно орієнтованому спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців, структуру якої складає низка взаємопов'язаних блоків (цільово-методологічний, змістово-організаційний, результативний), компоненти яких взаємодіють між собою.

У *третьому розділі* дисертації схарактеризовано методичний експеримент з перевірки ефективності методики формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх

фахівців з інформаційних технологій. Подано гіпотези експерименту, визначено його етапи та розподіл учасників. Обґрунтовано відбір комплексу методів математичної статистики для інтерпретації отриманих результатів методичного експерименту. Сформульовано методичні рекомендації щодо використання методики формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій у практиці іншомовної професійно орієнтованої підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій у ЗВО.

Завершується робота розгорнутими *висновками*, які впливають з її змісту та слугують віддзеркаленням основних результатів дисертаційного дослідження. Вони чітко сформульовані, логічно побудовані і повною мірою відповідають завданням і розкривають основні результати роботи.

Додатки дисертаційного дослідження містять лексичний та граматичний мінімуми для формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, комплекси вправ, завдання для передекспериментального та післяекспериментального оцінювання рівня сформованості стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій у наукових публікаціях. Результати дослідження репрезентують високий рівень достовірності, про що свідчить значна кількість апробацій матеріалів дослідження: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у фаховому виданні іноземної держави (Норвегія), 3 публікації тез у матеріалах конференцій, 1 праця, що додатково відображає наукові результати дисертації.

Наукові публікації, оприлюднені за тематикою дисертаційної роботи, містять обґрунтовані наукові результати відповідно до поставлених завдань.

Оцінка рівня виконання наукового завдання та рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Анні Хомик вдалося завдяки ґрунтовному опрацюванню й систематизації літературних джерел обґрунтувати

зміст формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій; виокремити етапи формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, розробити підсистему вправ та сконструювати відповідну лінгводидактичну модель; експериментально перевірити ефективність розробленої методики й укласти методичні рекомендації щодо формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. У дисертації отримано нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні результати, що в сукупності представляють концепцію формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Запропонована система вправ вирізняється наступністю і послідовністю. Вважаю, що запропоновані Анною Хомик методичні рекомендації щодо формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій є детальними і вичерпними.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. При рецензуванні дисертації порушень академічної доброчесності та текстових запозичень не виявлено. Усі наукові результати, які викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, отримані автором самостійно.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Відзначаючи ґрунтовність, наукову добросовісність та цінність дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне вказати на деякі дискусійні положення та висловити окремі зауваження та побажання:

1. Аналізуючи поняття *компетентність* (с.24-25) та враховуючи водночас розбіжності та різні погляди у тлумаченні понять «компетентність», «ключові компетенції» тощо, на нашу думку варто було б звернутися до першочергового трактування терміну «компетентність» загалом у сучасній

психології, а, відтак, наголосити на думці про те, що *компетентність* є, передовсім, інтегрованою якістю особистості.

2. Розглядаючи структуру *стратегічної компетентності* (с.25-26) виникає запитання, чи передбачає така конфігурація наявність інших стратегій, окрім стратегій навчання (знання граматичних одиниць та словотворення, що допомагають використовувати логічну здогадку); комунікативних стратегій (використання макету дій та поведінки в мовленні, щоб отримати позитивний результат поставлених комунікативних цілей) тощо.

3. В аналізі комплексу підходів, до яких авторка відносить: компетентнісний, особистісно-орієнтований, комунікативний, ситуаційний та контекстний підходи (с. 61-69) виникає запитання, чи в даній парадигмі ми можемо вести мову про комунікативно-прагматичний підхід, який відображає феномен стратегічної компетентності і спрямований на суб'єкта навчання з високим рівнем володіння мовою (зокрема з високим рівнем лексичних, граматичних та лінгвосоціокультурних знань та навичок, мовленнєвих умінь)?

Зазначимо, що перелічені вище зауваження не мають принципового характеру і аж ніяк не ставлять під сумнів валідність отриманих у перебігу дослідження результатів.

Вони дійсно залишаються здебільшого дискусійними, не применшують позитивної оцінки даної роботи, не знижують наукового і практичного значення дослідження, а тільки вказують на потенційні шляхи подальшого вдосконалення наукових пошуків авторки.

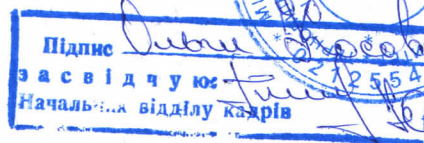
Висновок. Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження Анни Юріївни Хомик «Формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій» є завершеною науковою працею, у якій її авторкою отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку методики навчання іноземних мов і культур.

Дисертаційна робота відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. №40 та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. №44, що дає підстави для присудження Хомик Анні Юріївні наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри романо-германської філології
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Ольга КОСОВИЧ

12.11.22р.